

Wat maakt partijcommunicatie nieuwswaardig?

Een experimenteel onderzoek naar journalistieke nieuwsselectie

Luzia Helfer en Peter Van Aelst

EEN SAMENVATTING VAN

Helfer, L. & Van Aelst, P. (2016). What Makes Party Messages Fit for Reporting? An Experimental Study of Journalistic News Selection. *Political Communication*, 33(1), 59-77.

In de hedendaagse gemediatiseerde politiek is nieuwsaandacht een belangrijk onderdeel geworden van het politieke spel. Politieke actoren proberen op allerlei manieren de aandacht van journalisten te trekken en zo de kans te verhogen dat ze in het nieuws verschijnen. Journalisten maken noodgedwongen een selectie uit de dagelijkse stroom aan politieke berichten. In een vergelijkende studie hebben we politieke journalisten in Nederland en Zwitserland fictieve persberichten van politieke partijen voorgelegd en gevraagd of ze op basis van deze informatie een nieuwsbericht zouden maken. Op deze manier proberen wij een antwoord te geven op de vragen hoe journalisten een selectie maken uit de politieke berichten waarmee ze dagelijks geconfronteerd worden en welke rol het politieke systeem hierin speelt.

Onderzoek naar nieuwsselectie van journalisten wordt veelal op basis van inhoudsanalyses gedaan. Om echter meer te weten te komen over hoe journalisten nieuws selecteren, is het noodzakelijk om ook te weten wat niet in het nieuws komt, om de kenmerken van berichten die wel en niet worden geselecteerd te kunnen vergelijken. Voor onze studie hebben wij daarom voor een experimentele benadering gekozen, met name de *factorial survey*, die ons toelaat het moment waarop een journalist voor het eerst kennisneemt van nieuwe informatie (en moet beslissen of hij of zij hier verder mee aan de slag gaat) te onderzoeken. Een experiment heeft als voordeel dat het ons maximale controle geeft over de context waarbinnen journalisten deze informatie tegenkomen. Daardoor kunnen we de invloed van factoren bestuderen die in het echt

vaak gecorreleerd zijn. Partijen hebben bijvoorbeeld de neiging om voornamelijk over onderwerpen te communiceren die voor hen belangrijk zijn, wat het moeilijk maakt het effect van partij en onderwerp op nieuws apart te onderzoeken. Een tweede voordeel van de experimentele benadering is dat wij exact dezelfde persberichten zowel aan Zwitserse en Nederlandse journalisten kunnen voorleggen en zo de invloed van het politieke systeem kunnen bestuderen.

Binnen de persberichten die we aan politieke journalisten in Nederland (N = 84) en Zwitserland (N = 67) hebben voorgelegd, hebben we een aantal nieuwswaarden gemanipuleerd die in verband met politiek nieuws van belang zijn. De determinanten van politieke nieuwsselectie hebben we in drie categorieën ingedeeld: de afzender, kenmerken van het bericht zelf, en de ontvanger. De resultaten tonen aan dat meerdere factoren journalistieke nieuwsselectie beïnvloeden. Voor de inhoud van het bericht vinden we dat journalisten vooral op het onderwerp letten waarover de partij communiceert: een persbericht waarin een partij over een 'niet-eigen' onderwerp spreekt, trekt meer aandacht van journalisten dan wanneer de partij over een 'eigen' onderwerp bericht. Als de VVD bijvoorbeeld een persbericht over duurzaamheid verstuurt, is dat interessanter dan eentje over belastingen. Ook de grootte van de politieke actie die wordt aangekondigd in het persbericht speelt een rol: een Kamervraag die waarschijnlijk verder geen consequenties heeft of een wetsvoorstel worden verschillend beoordeeld. Politieke acties met meer gewicht zullen vaker worden gerapporteerd in de media.

In verband met de afzender konden we in onze studie geen effect vinden van de status van de politicus die in het persbericht wordt geciteerd (een partijleider of een gewoon Kamerlid). De mate waarin een persbericht een indicator kan zijn voor conflict, omdat een partij een andere partij bekritiseert, blijkt voor politieke journalisten niet van belang te zijn. Aan de ene kant is dit verbazingwekkend, omdat studies op basis van inhoudsanalyses aantonen dat dit twee belangrijke kenmerken van politiek nieuws zijn. Tegelijkertijd ligt de focus van deze studie expliciet op het eerste moment waarop een journalist kennisneemt van nieuwe informatie. Het is dus zeker niet uitgesloten dat bij het opmaken van een nieuwsbericht nog andere politici met een hogere status worden gecontacteerd. Wel is het verbazingwekkend dat niet eens persberichten afkomstig van coalitiepartijen die de coalitie zelf bekritisieren de aandacht van journalisten weten te trekken. Mogelijk zou een meer extreme formulering binnen het experiment tot andere resultaten hebben geleid. Het is echter ook mogelijk dat journalisten er inmiddels aan gewend zijn dat partijen elkaar onderling bekritisieren, ook binnen een coalitie.

Tot slot hebben we naar de invloed van achtergrondkenmerken van de ontvangers, de journalisten, gekeken. Zo zou de politieke voorkeur van journalisten een rol kunnen spelen in hun selectie. In ons onderzoek vonden we echter geen significant effect van de politieke oriëntatie van een journalist. Ook selecteren meer ervaren journalisten niet anders dan hun minder ervaren collega's. Wat wel een invloed heeft, is hoe belangrijk de journalist het

onderwerp van het persbericht vindt. Dit bevestigt het belang van het onderwerp waarover partijen communiceren.

Bovendien vinden we meerdere gelijknissen, maar ook een verwacht verschil tussen de twee onderzochte landen. In Zwitserland zijn namelijk alle grotere politieke partijen, die samen over meer dan 85% van de zetels in de Kamer beschikken, in de regering vertegenwoordigd en is er geen sprake van een echte oppositie, in tegenstelling tot Nederland waar er een duidelijk verschil is tussen coalitie- en oppositiepartijen. Onze resultaten tonen aan dat deze verschillende verdeling van politieke macht inderdaad een belangrijke rol speelt. In Nederland maken persberichten van coalitiepartijen meer kans door journalisten geselecteerd te worden dan persberichten van oppositiepartijen. Zoals verwacht maken journalisten in Zwitserland geen verschil tussen partijen, waarschijnlijk omdat er geen sprake is van duidelijke machtsverschillen tussen de

grote partijen. In haar geheel biedt onze studie belangrijke nieuwe inzichten in de nieuwsselectie van journalisten. Door onze focus op de individuele journalisten en de keuze alleen naar politieke berichtgeving te kijken, biedt deze studie een toevoeging aan de bestaande literatuur over de invloed van nieuwswaarden op nieuwsselectie. Het feit dat deze nieuwswaarden nauwelijks zijn beïnvloed door achtergrondkenmerken van de journalist en ook grotendeels gelijklopen tussen landen is een bewijs van hun universele toepasbaarheid. Dat betekent echter niet dat journalisten voornamelijk gedreven zijn door commerciële overwegingen. De politieke context en de mogelijke consequenties van een actie zijn even belangrijk voor journalisten. Politieke berichtgeving komt niet in een vacuüm tot stand. Toekomstige studies met meer landen zouden de mogelijkheid bieden ook effecten van mediasystemen op nieuwsselectie verder te bestuderen.